

ВІДГУК
офіційного опонента кандидата педагогічних наук, професора
Березюк Олени Станіславівни
на дисертацію Дудник Оксани Миколаївни
«Система педагогічних задач контекстної спрямованості у професійній
підготовці майбутнього вчителя початкових класів»,
подану до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата
педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика
професійної освіти. Галузь знань: Освіта/Педагогіка

Актуальність проблеми. Швидкі темпи розвитку суспільства вимагають підвищеної уваги до проблем підготовки й перепідготовки вчительських кадрів на основі впровадження ідей модернізації моделювання контексту майбутньої професійної діяльності. У Концепції Нової української школи, в Законі України «Про освіту» та в інших державних нормативних документах визначено цільові орієнтири сучасної освіти, а ключовими компетентностями майбутнього вчителя початкової школи виступають вміння критично мислити, виважено приймати відповідальні рішення, вміти співпрацювати в команді з суб'єктами освітнього процесу, досягати поставлених цілей, бути креативним та високопрофесійним.

Отож, особливо актуальною є реалізації стратегічних ідей сучасної освіти, підготовка майбутнього вчителя початкових класів до контекстного навчання, до розробки та впровадження завдань контекстної спрямованості в майбутній професійній діяльності.

Власне, цій проблемі присвячена дисертаційна робота О.М. Дудник, у якій висвітлено не лише науково-теоретичні пошуки, а й практичні можливості застосування змістово-методичного комплексу, зокрема системи педагогічних задач контекстної спрямованості, орієнтованої на формування професійної компетентності майбутнього вчителя початкових класів.

Найбільш істотні наукові результати роботи.

1. Науковий апарат дослідження О. М. Дудник відповідає вимогам, що пред'являються до кандидатських дисертацій. Авторка чітко визначила методологію дослідження, що позитивно позначилося

на здійсненні наукового пошуку, обґрунтуванні основних положень дисертаційної праці в цілому.

Дисертанткою на високому науковому рівні здійснено дефініцію аналізу базових понять «педагогічна задача» (с.61), «педагогічна ситуація» (с.66), «контекст» (с.70), «контекстне навчання» (с.72).

Так, *професійну компетентність майбутнього вчителя початкової школи* як основне поняття дослідження інтерпретовано як інтегративну характеристику, яка відображає провідні професійно-особистісні та соціально-комунікативні якості, а також готовність і здатність застосовувати їх у процесі взаємодії з молодшими школярами, їхніми батьками та колегами. Обґрунтовано також виокремлення в структурі професійної компетентності майбутнього вчителя початкової школи мотиваційно-ціннісного, когнітивного, операційно-діяльнісного та рефлексивного компонентів.

Варто констатувати загальну збалансованість наукового апарату, який окреслює логіку наукового дослідження. Об'єкт і предмет дослідження подано у межах визначеної спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Вони адекватно представлені в змісті дисертації. Мета, відповідно до предмета та об'єкта дослідження, передбачає змістове наповнення та його інструментальне вирішення. Позиції, подані в науковій новизні, мають вагомим значення для сучасної педагогічної науки, несуть теоретичну цінність, а також відображають авторське бачення вирішення проблеми.

2. На належному рівні вивчено стан розвитку проблеми дослідження в педагогічній теорії та практиці.

На основі аналізу праць щодо задачної проблематики простежено загальну генезу впровадження задачного підходу в професійну підготовку майбутніх педагогів та виокремлено її певні етапи. З'ясовано, що проблема реалізації задачного підходу в професійній підготовці майбутнього вчителя початкової школи починає активно досліджуватися з початку XXI століття. Вона репрезентована різними науковими напрямками: розгляд задач як

педагогічної умови професійно-педагогічної підготовки, дослідження задач як засобу розвитку професійно значущих якостей майбутнього вчителя, трактування задач як засобу моделювання окремих аспектів професійної діяльності майбутнього вчителя, розробка провідних положень теорії та практики розв'язання педагогічних задач.

Ґрунтуючись на аналізі провідних положень задачного підходу та контекстного навчання, розкрито сутність провідного феномену дослідження та визначено дефініцію «педагогічна задача контекстної спрямованості» як задачу, що відбиває предметно-професійний і соціальний контексти майбутньої професійної діяльності та розв'язання якої передбачає моделювання в межах відповідного контексту певних професійних дій, зорієнтованих на формування професійної компетентності майбутнього вчителя початкової школи.

3. Ґрунтуючись на концептуальних ідеях системного підходу, а також узагальнюючи досвід студіювання сутності та структури педагогічної системи, обґрунтовано та розроблено систему педагогічних задач контекстної спрямованості, яку цілісно репрезентовано у відповідній структурно-процесуальній моделі, яка складається з цільового, концептуального, змістового та процесуального компонентів.

У представленому дослідженні систему педагогічних задач контекстної спрямованості визначено як цілісну, ієрархічну, упорядковану сукупність педагогічних задач контекстної спрямованості, результативно-цільовою основою якої є формування професійної компетентності майбутнього вчителя початкової школи як єдності мотиваційно-ціннісного, когнітивного, операційно-діяльнісного та рефлексивного компонентів.

4. Праця носить експериментальний характер. Автором на самодостатньому рівні викладено зміст організації й проведення експерименту. Варто відзначити високу дослідницьку культуру дисертантки, виявлену в процесі проведення експерименту, логіка якого, вірогідність і коректність інтерпретації результатів заслуговують позитивної оцінки.

Результати педагогічного експерименту дозволили констатувати позитивну динаміку реалізації дослідних цілей.

О.М. Дудник вдало представила з урахуванням структури професійної компетентності майбутнього вчителя початкової школи критерії (мотиваційно-смісловий, знаннєвий, діяльнісно-поведінковий, рефлексивно-оцінювальний), їх показники та охарактеризувала рівні (високий, середній, низький) сформованості.

Зміст і динаміка реалізації системи педагогічних задач контекстної спрямованості відповідають характерним для контекстного навчання формам організації діяльності та моделям навчання й особливостям трансформації пізнавальних мотивів у професійні, а також специфіці процесів смислогенезу, суб'єктогенезу, рефлексіогенезу та динамічним змінам у межах когнітивної, перцептивної та комунікативної сфер майбутнього фахівця.

Схвальною є продуманість, теоретична обґрунтованість методики педагогічного експерименту. Йдеться також і про діагностичний інструментарій дослідження, представлений у додатках, який має незаперечне практичне значення. Оксана Миколаївна використала сучасні методи й методики дослідження, що робить результати виконаної роботи дійсно науковими, валідними.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

1. Вважаємо, що дисертаційну роботу значно підсилив би в методологічних засадах дослідження аналіз не лише компетентнісного (п. 1.2), контекстного (п. 1.2), системного підходів (п. 1.3), а й рефлексивного, який згадується в концептуальних засадах дослідження. Це ж стосується більш глибокого аналізу принципів моделі, поданих в п. 2.2.
2. Ґрунтовну змістову характеристику структурно-процесуальної моделі системи педагогічних задач контекстної спрямованості поданої в п. 2.2, доречно було б, на наш погляд, доповнити

загальною характеристикою педагогічних умов, які б слугували певним підґрунтям до вибору компонентів даної моделі.

3. Не зважаючи на те, що педагогічний експеримент вдало сплановано, його результати переконливі, автор захопилася кількісним аналізом експериментальних даних, особливо на констатувальному етапі (п. 3.1), не достатньо приділивши уваги їх якісному аналізу. Поряд з цим, варто було б використати метод експертного оцінювання при визначенні окремих показників, особливо діяльнісно-поведінкового критерію.
4. Відкритим залишається питання про те, як диференціювались за метою, змістом, формами організації завдання для студентів контрольної та експериментальної груп.
5. У подальших наукових дослідженнях, доцільно було б простежити рівень сформованості професійної компетентності майбутнього вчителя початкової школи як єдності мотиваційно-ціннісного, когнітивного, операційно-діяльнісного та рефлексивного компонентів в період їх адаптації до професійної діяльності в Новій українській школі, передусім на предмет практичного застосування ними запропонованих у дослідження методичних положень.

Висловлені зауваження і побажання мають рекомендаційний характер і не знижують загальної високої оцінки роботи. Як засвідчує зміст дисертації, поставлені завдання в процесі дослідження були виконані, а його результати широко представлені у відповідних розділах. Робота написана на високому науковому рівні, відчувається логічний перехід від однієї частини матеріалу до іншої; вдало сформульовані висновки до розділів і загальні висновки, що дає підстави сприймати її як системне й завершене дослідження. Джерельна база дослідження досить ґрунтовна. У дисертації використано 327 джерел, з них – 15 іноземними мовами, що є позитивним аспектом виконаної праці. Структура дисертації виправдана логікою дослідження і послідовно розкриває основні завдання наукового пошуку автора. Зміст автореферату

відображає основні положення дисертаційної роботи. У дисертації зроблено відповідні узагальнення й висновки, подано змістовні додатки, які можуть бути використані в підготовці майбутніх учителів початкової школи, а також у системі післядипломної педагогічної освіти та професійно-педагогічному самовдосконаленні. Повнота викладання результатів висвітлена в опублікованих працях. Незаперечним позитивним аспектом є достатньо широке представлення результатів дисертації – 17 наукових публікацій, з яких: 9 статей – у провідних фахових виданнях, 2 статті – в колективних монографіях, 1 – в зарубіжному періодичному фаховому виданні.

Означена кількість публікацій з теми науково-педагогічного дослідження є свідченням того, що воно пройшло належну апробацію на різних етапах наукового пошуку. Опубліковані праці достатньо повно висвітлюють отримані автором результати.

Загальний висновок

Дисертація «Система педагогічних задач контекстної спрямованості у професійній підготовці майбутнього вчителя початкових класів» є самостійним, завершеним і актуальним науковим дослідженням, яке за своїм змістом, рівнем новизни та практичним значенням одержаних результатів відповідає п.п. 9, 11, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567, а її авторка – Дудник Оксана Миколаївна – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук (доктора філософії) за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук, професор,
Житомирського державного університету
імені Івана Франка,
професор кафедри педагогіки

Березюк

13 березня 2019 р.

ПІДПИС ЗАСВІДЧУЮ
Начальник відділу кадрів Житомирського
державного університету
імені Івана ФРАНКА

Handwritten signature